

Kardiyovasküler Hastalık Riskini Belirleme ve Azaltmaya Yönelik Hemşirelik Alanında Yapılan Çalışmaların Bibliyometrik Analizi

Bibliometric Analysis of Nursing Studies on Identifying and Reducing Cardiovascular Disease Risk

öz

Amaç: Bu bibliyometrik analiz, 2014-2024 yıllarını kapsayan 10 yıllık zaman diliminde hemşirelik alanında kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltmaya yönelik yapılan çalışmaların eğilimlerinin belirlenmesi ve görselleştirilmesi amacıyla yapıldı.

Yöntem: Veriler, Mart-Nisan 2024 tarihleri arasında "Web of Science Core Collection" veri tabanından toplanarak ve VOSviewer programı kullanılarak analiz edildi. Yayımlanan makale sayılarının yıllara göre değişimi, yazar, ülke ve kurum analizi, atıf analizi, ülke, kurum ve yazar iş birliği analizi, dergi ve yazar ortak atıf analizi, anahtar kelime analizi değerlendirildi.

Bulgular: Kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltmaya yönelik hemşirelik alanında, 2014-2024 yılları arasında 113 farklı dergide yayımlanan 178 çalışmaya, 42 ülke ve 369 kurumdan 849 yazar katkı verdi. "Journal of Cardiovascular Nursing" konuyla ilgili en fazla makalenin yayımlandığı, "American Journal of Public Health" ise en fazla atıfta bulunan dergi olarak tespit edildi. Yayımlanan çalışmalarını en fazla destekleyen ilk üç ülke, Amerika Birleşik Devletleri, Hollanda ve Avustralya'dır. Yayımlanan çalışmalarda en fazla kullanılan ilk beş anahtar kelime "cardiovascular disease", "risk assessment", "prevention", "nursing" ve "hypertension" olarak belirlendi.

Sonuç: Bu bibliyometrik analiz, hemşirelik alanında kardiyovasküler hastalık riskinin belirlenmesi ve azaltılmasına yönelik çalışmalara olan ilginin son yıllarda arttığını ortaya koymaktadır. Meta-analizler ve sistematik incelemeler bu alandaki birincil kaynaklardır. Risk faktörlerinin önemi vurgulanmakta ve bu alanda yapılan çalışmalarda hemşirelik dergilerine daha fazla atıf yapılması önerilmektedir. Ayrıca analiz, hastalık yükünün yüksek olduğu gelişmiş ülkelerin bu alanda lider konumda olduğunu gösterdi.

Anahtar Kelimeler: Bibliyometri, hemşirelik, kardiyovasküler hastalık riski, kardiyovasküler hastalıklar, veri görselleştirme

ABSTRACT

Objective: This bibliometric analysis aimed to identify and visualize trends in studies focused on determining and reducing cardiovascular disease (CVD) risk within the nursing field between 2014 and 2024.

Methods: Data were collected from the *Web of Science Core Collection* database between March and April 2024. The analysis was conducted using the VOSviewer program. The study examined trends in the number of published articles over the years, as well as author, country, and institution contributions, citation patterns, collaboration networks, journal and author co-citation analysis, and keyword usage.

Results: A total of 849 authors from 42 countries and 369 institutions contributed to 178 studies published in 113 journals during the ten-year period. The *Journal of Cardiovascular Nursing* had the highest number of published articles, while the *American Journal of Public Health* was the most cited journal. The top three countries contributing to these publications were the United States, the Netherlands, and Australia. The five most frequently used keywords were "cardiovascular disease," "risk assessment," "prevention," "nursing," and "hypertension."

Conclusion: This bibliometric analysis shows that interest in research on determining and reducing cardiovascular disease risk in nursing has grown in recent years. Meta-analyses and systematic reviews serve as key reference materials. The findings highlight the importance of addressing risk factors and suggest that studies in this field should increase citations to nursing journals. The analysis also indicates that developed countries with high disease burdens are leading research efforts in this area.

Keywords: Bibliometrics, nursing, cardiovascular disease risk, cardiovascular diseases, data visualization

ORIGINAL ARTICLE

Ayşe Dağıstan Akgöz¹
Sude Gençtürk Eroğlu²
Sebahat Gözüm¹

¹ Faculty of Nursing, Akdeniz University, Antalya, Türkiye

² Department of Pediatric Intensive Care, Antalya Training and Research Hospital, Antalya, Türkiye

Corresponding author:

Ayşe Dağıstan Akgöz
✉ aysedagistan@akdeniz.edu.tr

Received: May 2, 2024

Accepted: July 9, 2024

Cite this article as: Dağıstan Akgöz A, Gençtürk Eroğlu S, Gözüm S. Kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltmaya yönelik hemşirelik alanında yapılan çalışmaların bibliyometrik analizi. *Turk J Cardiovasc Nurs* 2025;16(39):31-39.

DOI: 10.5543/khd.2024.99267

Copyright@Author(s) - Available online at khd.tkd.org.tr.
Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Giriş

Kardiyovasküler hastalıklar; serebrovasküler hastalık, hipertansiyon, periferik arter hastalığı, romatizmal kalp hastalığı, konjenital kalp hastalığı, kalp yetersizliği ve kardiyomyopatiyi içeren bir grup kalp ve damar hastalığıdır.¹ Dünya Sağlık Örgütüne (DSÖ) göre, kardiyovasküler hastalıklar dünya genelinde her yıl yaklaşık 17,9 milyon insanın ölümüne neden olmaktadır. Kardiyovasküler hastalıkların küresel prevalansı son 20 yılda neredeyse iki katına çıkmıştır.² Türkiye İstatistik Kurumu verilerine göre 2022 yılında önde gelen ölüm nedenleri incelendiğinde %35,4 ile dolaşım sistemi hastalıkları ön sırada yer almaktadır.³ Türk Erişkinlerinde Kalp Hastalıkları ve Risk Faktörleri (TEKHARF) çalışmasında da her iki cinsiyette de kardiyovasküler hastalıklar ölüm nedenlerinde ilk sıradadır.⁴

Sağlıksız yaşam tarzı alışkanlıkları; hipertansiyon, aşırı kilo veya obezite, hiperglisemi, kan lipitlerinin yükselmesi gibi metabolik ve fizyolojik değişikliklere neden olarak ateroskleroz ve koroner ve beyin damar hasarına yol açmaktadır.^{1,2} Kardiyovasküler hastalıkların büyük bir bölümü, tütün kullanımı, sağlıksız beslenme, yetersiz fiziksel aktivite ve alkol kullanımı gibi davranışsal risk faktörlerinin azaltılmasıyla engellenebilmektedir. Bu girişimlerle ilgili olarak DSÖ'nün kardiyovasküler hastalığı önleme ve kontrolüne yönelik yayımladığı kılavuzda; primer korunma önlemlerinden olan kolesterol, kan basıncı, obezite ve tütün kullanımında eş zamanlı olarak toplumsal düzeyde az da olsa bir düşüş gerçekleşirse kardiyovasküler hastalıklara bağlı ölümlerin üçte ikisinin önlenebileceği bildirilmektedir.^{5,6} Kardiyovasküler hastalık belirtisi olmayan fakat riski yüksek olan bireylerde yaşam tarzının değiştirilmesi ve risk faktörlerinin ortadan kaldırılmasıyla hastalığın oluşmasının önlenmesi veya geciktirilmesi amaçlanmaktadır.⁷ Kardiyovasküler hastalıklar açısından yüksek risk altında olan bireylerin belirlenmesi ve uygun tedavinin sağlanmasıyla ölümleri önleyebilir.

Hemşire yönlendirmeli olgu yönetiminin yalnızca birden fazla risk faktörüne sahip bireylerde değil, aynı zamanda genç ve yaşlı popülasyonlarda, çeşitli etnik gruplarda ve komorbiditeleri olan bireylerde tek risk faktörünün tedavisinde de etkili olduğu gösterilmiştir.⁸ Dünya çapında 10 milyondan fazla hemşire, kendi topluluklarında kardiyovasküler hastalık riskinin azaltılması için olgu yöneticileri rolünü üstlenmek için gerekli eğitim ve pozisyona sahip en büyük sağlık hizmeti sağlayıcıları

grubunu temsil etmektedir.⁷ Daha önce kardiyovasküler hastalık riskinin değerlendirildiği bir çalışmada, bir aile sağlığı merkezinde katılımcıların %3,4'ünün çok yüksek risk, %8'inin yüksek risk, %22'sinin orta düzeyde risk taşıdığı sonucuna ulaşılmıştır.⁹ Kardiyovasküler hastalık risk faktörleri açısından katılımcıların değerlendirildiği başka bir çalışmada %73,1'inin sağlıksız beslendiği, %88,5'inin yeterli fiziksel aktivite yapmadığı, %48,7'sinin stresli hissettiği, %25,6'sının sigara içtiği bulunmuştur. Bu katılımcıların girişim grubuna beş ay boyunca anlık mesajla dayalı yaşam tarzı değişikliği ve stres yönetimi müdahalesi uygulanmıştır. Kontrol grubu ile risk skorları değerlendirildiğinde farkın anlamlı olduğu bulunmuştur.¹⁰

Hemşire liderliğinde verilen eğitimlerin kardiyovasküler hastalıkların önlenmesinde etkili olduğu bilinmektedir.¹¹ Bu etki kişilerin hedeflenen davranışları üzerindeki değişikliklerin ölçülmesine dayandırılmaktadır. Bakım lideri hemşirenin başarısı, bireyi bütüncül olarak ele almasına ve bireye özgü gereksinimlerin belirlenmesine temellendirilmektedir.^{7,12} Kardiyovasküler hastalıklara sebep olan değiştirilebilir risk faktörlerinin yönetilmesi için bireylerin yönlendirilmesi ve desteklenmesi önemlidir. Araştırmalar hemşirelerin olgu yönetiminin kardiyovasküler hastalık risk faktörlerini azalttığı, sağlıklı yaşam tarzının oluşturulmasında etkili olduğu ve sonuçları iyileştirdiğini göstermiştir.¹³⁻¹⁶ Toplumda yaşayan ve görünüşte sağlıklı olan bireylerde kardiyovasküler hastalık riskinin değerlendirilmesi ve risklerinin azaltılmasına yönelik çalışmalar birinci basamak sağlık çalışanlarının görevleri arasındadır.^{17,18} Halk sağlığı hemşireleri bakım verdikleri toplumda kardiyovasküler hastalık risklerini tanılama, kardiyovasküler hastalık risklerinden korunma, riskleri azaltma ve riskli bireyleri ilgili uzmanlara yönlendirilme konusunda eşsiz pozisyonadılar.¹¹

Hem ulusal hem de uluslararası boyutta birinci ölüm nedeni olan kardiyovasküler hastalıklardan kaynaklanan ölüm ve sakatlıkları azaltmak için hemşire temelli kardiyovasküler hastalık risk skoru belirleme ve risk azaltmaya ilişkin birçok çalışma bulunmaktadır.^{9,10,12-14,19,20} İlgili alandaki araştırmaların genel bir değerlendirmesini yapabilmek ve eksiklikleri tespit edebilmek için bibliyometrik analiz yapılması gerekmektedir.

Yöntem

Amaç

Bu bibliyometrik analiz, 2014-2024 yıllarını kapsayan 10 yıllık zaman diliminde hemşirelik alanında kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltmaya yönelik yapılan çalışmaların eğilimlerinin belirlenmesi ve görselleştirilmesi amacıyla yapıldı.

Araştırma Dizaynı

Bu çalışmada, birinci basamakta kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve önleme ile ilgili çalışmaların bibliyometrik analizi yapıldı. Bibliyometrik analiz, makalelerin hem nicel hem de nitel değerlendirmelerinin yapılmasına imkan tanıyan güçlü bir istatistiksel analiz yöntemidir.²¹

Veri ve Analiz

Bu çalışmada VOSviewer programı kullanıldı. VOSviewer, veri setlerine dayalı haritalar oluşturmaya ve bu haritaları görselleştirmeye ve keşfetmeye yönelik bir yazılım aracıdır.²²

ANA NOKTALAR

- Kardiyovasküler riskin azaltılması için bireyselleştirilmiş hipertansiyon yönetim stratejileri gereklidir.
- Çalışma, risk algısı ve sağlık davranışları arasındaki ilişkide moderatör değişkenlerin belirleyici olduğunu göstermektedir.
- Beslenme, fiziksel aktivite ve ilaç uyumu gibi faktörler, hipertansiyon kontrolünde kritik rol oynamaktadır.
- Risk algısı yüksek bireylerin daha sağlıklı yaşam tarzı seçimleri yapma eğilimindedir.
- Daha etkili halk sağlığı politikaları ve kişiye özel müdahaleler, kardiyovasküler risk yönetimini iyileştirebilir.

Tablo 1. Anahtar kelime dizisi

Kategori	Türetme
Cardiovascular Cardiovascular Disease CVD**	Cardiac Events, Heart Diseases Cardiac Disease
Risk assessment	Risk Evaluation Risk Estimation Risk Assessments Risk Analyses
Risk Reduction	Risk Prevention Risk Management Risk Decrease Risk Protection
Nursing	Nurse Nurse-led

[TS***=(“*Cardiovascular*” OR “*Cardiovascular disease*” OR “*CVD*” OR “Cardiac events” OR “Heart diseases” OR “Cardiac disease”)] AND [TS=(“Risk reduction” OR “Risk management” OR “Risk decrease” OR “Risk prevention” OR “Risk protection” OR “Risk evaluation” OR “Risk estimation” OR “Risk assessments” OR “Risk analyses” OR “Risk assessment”)] AND [TS=(“Nursing” OR “Nurse” OR “Nurse-led”)]

**CVD: Cardiovascular disease

***TS: Topic search

Analiz, 2014-2024 döneminde yayımlanan makaleler üzerinde gerçekleştirildi. Analize yalnızca Web of Science'ta makale olarak tanımlanan belgeler dahil edildi; tavsiyeler, kılavuzlar, incelemeler, mektuplar veya başyazılar gibi diğer belgeler hariç tutuldu. Araştırmada, literatüre yeni katkılar aramak için orijinal makalelere odaklanıldı.

Bu çalışma için 18 Mart 2024 tarihinde, Tablo 1'de yer alan anahtar kelime dizisi kullanılarak Web of Science'ta gerçekleştirilen aramada tüm alanlardan 292 çalışma elde edildi. Ulaşılan çalışmalar, yazar, atıf, dergi, ülke, kurum ve anahtar sözcük analizleri kullanılarak değerlendirildi.

Araştırma Etiği

Bu çalışma herhangi bir kişi üzerinde yapılmadığından ve veri toplama yöntemi olarak doküman analizi kullanıldığından etik kurul onayına gerek yoktur.

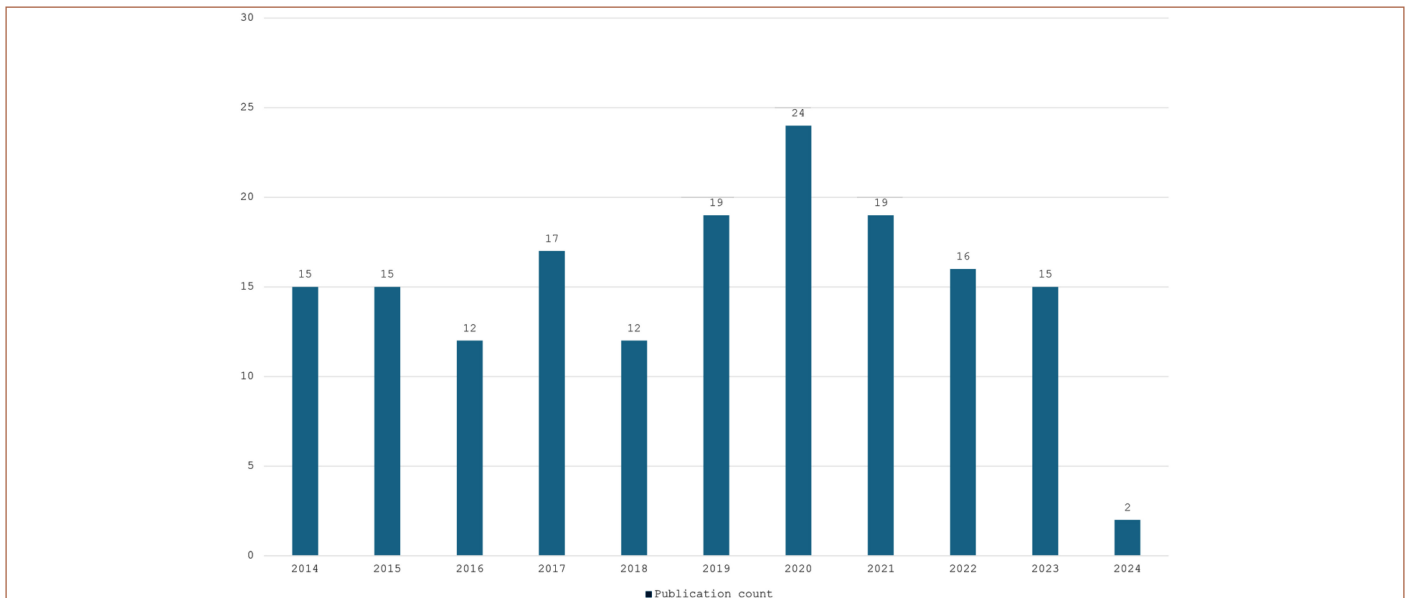
Bulgular

Yıllara göre sınırlama yapıldığında son 10 yılda farklı disiplinlerden 184 çalışmaya ulaşıldı. Disiplinler açısından çalışmaların büyük çoğunluğu, Hemşirelik (Nursing) (54), Kardiyak Kardiyovasküler Sistemler (Cardiac Cardiovascular Systems) (33), Genel Dahiliye (Medicine General Internal) (29), Kamu Çevre İş Sağlığı (Public Environmental Occupational Health) (20), Sağlık Bilimleri Hizmetleri (Health Care Sciences Services) (11), Birinci Basamak Sağlık Hizmetleri (Primary Health Care) (11), Farmakoloji Eczacılık (Pharmacology Pharmacy) (8), Geriatri (Geriatrics) (7), Tıp Araştırma Deneysel (Medicine Research Experimental) (7) alanlarında gerçekleştirildi. Yüz seksen dört sonuçtan, sadece orijinal makaleler, sistematik derlemeler ve meta-analizler ele alınarak 178 makale üzerinden analiz tamamlandı.

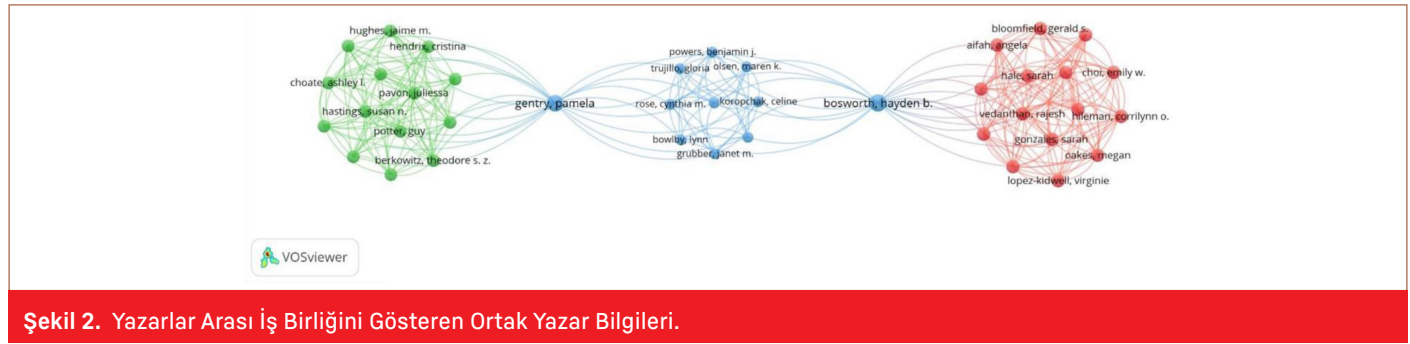
Dahil edilen 178 çalışmanın yıllara göre yayın sayısı 2-24 arasında değişmekte olup; en çok yayın (n=24, %13,4) 2020 yılında, en az yayın (n=6, %6,7) 2016 yılında (2024 yılı=2 makale hariç) yapıldı. Yıllara göre makale sayısı Şekil 1'de görülmektedir.

Ortak Yazar Analizi

Ortak yazarlık analizi için, en az bir yayın ve en az bir atıf kriteri belirlenerek en fazla bağlantılı ve iş birlikçi yazarları belirlemek için bir ağ şeması oluşturuldu. Aralarındaki bağlantı en yüksek olan yazarlar arasında yapılan analize göre 15 isim tek bir kümede birleşti ve toplam 280 bağlantı tespit edildi. En bağlantılı yazarların Ron J. G. Peters (39 bağlantı), Harald T. Jorstad (33 bağlantı) ve Lawrence J. Appel (31 bağlantı) olduğu saptandı. En fazla atıf alan yazarların (271 atıf ile Eunsuk Choi, Janet S. Choi, Laura N. Gitlin, Hae-ra Han, Jin Hui Joo, Kyounghae) en bağlantılı yazarlar olmadığı tespit edildi.

Şekil 1. 2014-2024 Yılı Yayın Sayısı.

Şekil 2. Yazarlar Arası İş Birliğini Gösteren Ortak Yazar Bilgileri.

(Şekil 2). Yayın üretimi açısından ise en üretken olan yazarların en bağlantılı yazarlar olmadığı belirlendi (sırasıyla Ron J. G. Peters, Harald T. Jorstad ve Jette Primdahl).

Yazarların Atıf Analizi

Atıf ağlarını belirlemek için en az bir yayın ve en az bir atıf kriteri seçilerek 849 yazarın atıf analizine ait ağ haritası tespit edildi. Bağlantısı olduğu görülen 73 birim ile yapılan analizde toplam beş küme, 510 bağlantı ve toplam bağlantı gücü 789 olarak belirlendi (Şekil 3). Atıfı en fazla alan yazarlar 271 atıf ile Eunsuk Choi, Janet S. Choi, Laura N. Gitlin, Hae-ra Han, Jin Hui Joo ve Kyounghae oldu. Toplam bağlantı gücü bakımından birinci sırada Ron J. G. Peters 159 bağlantı, ikinci sırada Harald T. Jorstad 93 bağlantı ve üçüncü sırada Madelon Minneboo 68 bağlantı ile yer almaktadır.

Ülkelerin Atıf Analizi

Yayınların üretildikleri ülkelere göre aldıkları atıflara ait ağ haritası ortaya koyabilmek için bir ülke tarafından en az bir yayın ve bir atıf alınması kriteri seçildi. Aralarında ilişki belirlenen 42 gözlem birimi üzerinden analiz gerçekleştirildi. Altı küme, 26 bağlantı ve 33 toplam bağlantı gücü belirlendi (Şekil 4). En çok atıf alan ülkeler Amerika Birleşik Devletleri (ABD) (1354 atıf), Hollanda (359 atıf) ve Güney Kore (238 atıf) oldu. Toplam bağlantı gücü bakımından birinci sırada Hindistan, ikinci sırada Hollanda ve üçüncü sırada ABD yer almaktadır. Eser sayısı bakımından sıralama ABD (62 yayın), Hollanda (21 yayın) ve Avustralya (19 yayın) olarak sıralandı.

Kurumların Atıf Analizi

Kurumlar arası atıfları belirlemek üzere ağ haritası oluşturmak için en az bir eser yayımlanması ve bir atıf alınması kriteri seçilerek aralarında ilişki olduğu belirlenen 369 gözlem birimi ile analiz gerçekleştirildi (Şekil 5). Johns Hopkins University (10 yayın), Michigan University (6 yayın) ve Duke University (6 yayın) temsil edilirken en fazla atıf alan yayınların adres kurumları Johns Hopkins University (450 atıf), Kyungpook Natl University

(271 atıf) ve Michigan University (194 atıf) oldu. Toplamda dört küme, 230 bağlantı ve toplam bağlantı gücü 272 olarak tespit edildi.

Makalelerin Atıf Analizi

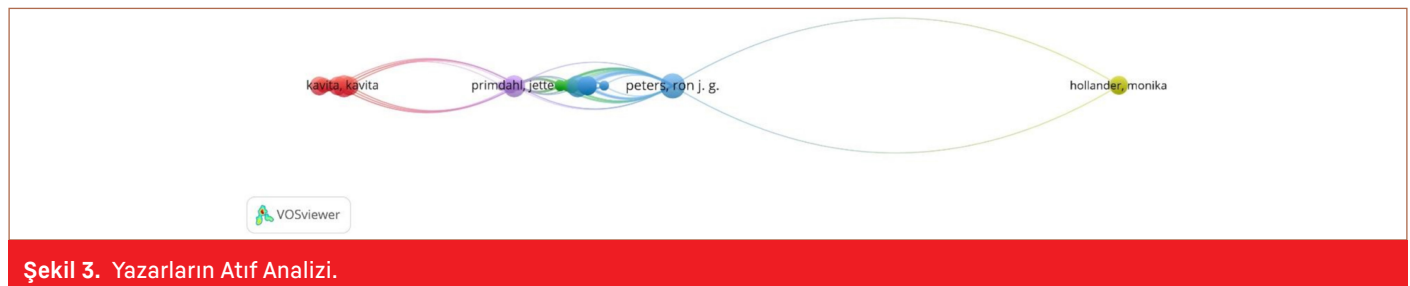
En az bir atıf almış olmak kriteri ile seçilen ve aralarında bağlantı bulunan 149 birim ile yapılan analize göre üç küme ve dokuz bağlantı elde edildi. Kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltmaya yönelik hemşirelik alanında yapılan makalelere bakıldığında en çok atıf alanlar arasında, Kim (2016), Piette (2015) ve He (2017) ilk üçte yer almaktadır (Tablo 2).

Dergilerin Atıf Analizi

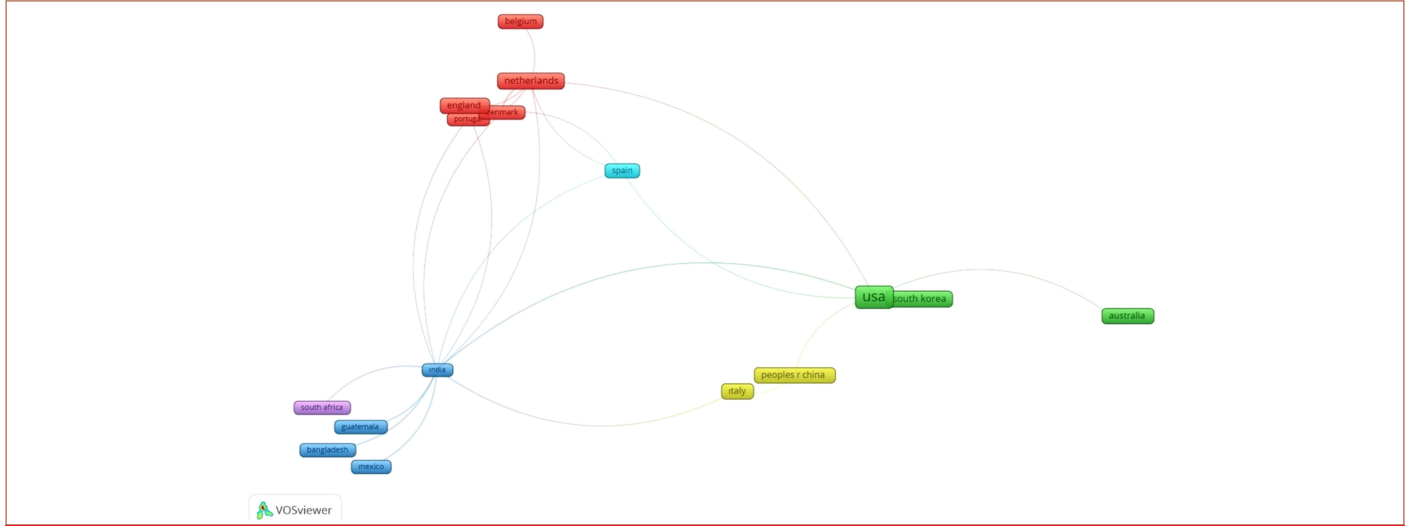
En az bir atıf almış olmak kriteri ile seçilen ve aralarında bağlantı bulunan 113 birim ile yapılan analize göre dört küme ve 12 bağlantı belirlendi. Kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltmaya yönelik hemşirelik alanında yapılan makalelere bakıldığında en çok atıf alan dergiler arasında, American Journal of Public Health, Circulation ve Journal of Clinical Nursing ilk üçte yer almıştır. En fazla konuyla ilgili yayını olan dergiler ise sırasıyla Journal of Cardiovascular Nursing, Journal of Clinical Nursing ve European Journal of Cardiovascular Nursing olarak sıralandı (Tablo 3).

Anahtar Sözcük Analizi

Kardiyovasküler hastalık riskini belirlemeye ve azaltmaya yönelik hemşirelik alanında yapılan çalışmalarda en sık kullanılan anahtar sözcüklere bakıldığında 33 tekrar ile cardiovascular disease (kardiyovasküler hastalıklar), 23 tekrar ile risk assessment (risk değerlendirme), 15 tekrar ile prevention (önleme), 14 tekrar ile nursing (hemşirelik), 10 tekrar ile hypertension (hipertansiyon) kelimeleri yer almaktadır (Şekil 6). Toplam bağlantı gücü açısından en güçlü ifadeler, cardiovascular disease, risk assessment, nursing ve prevention oldu. En az üç defa görülen ve aralarında ilişki bulunan 43 gözlem birimi ile yapılan analiz neticesinde toplam sekiz küme, 187 bağlantı ve 256 toplam bağlantı gücü belirlendi.

Şekil 3. Yazarların Atıf Analizi.

Şekil 4. Ülkelerin Atıf Bağları.

Yazarların Ortak Atıf Analizi

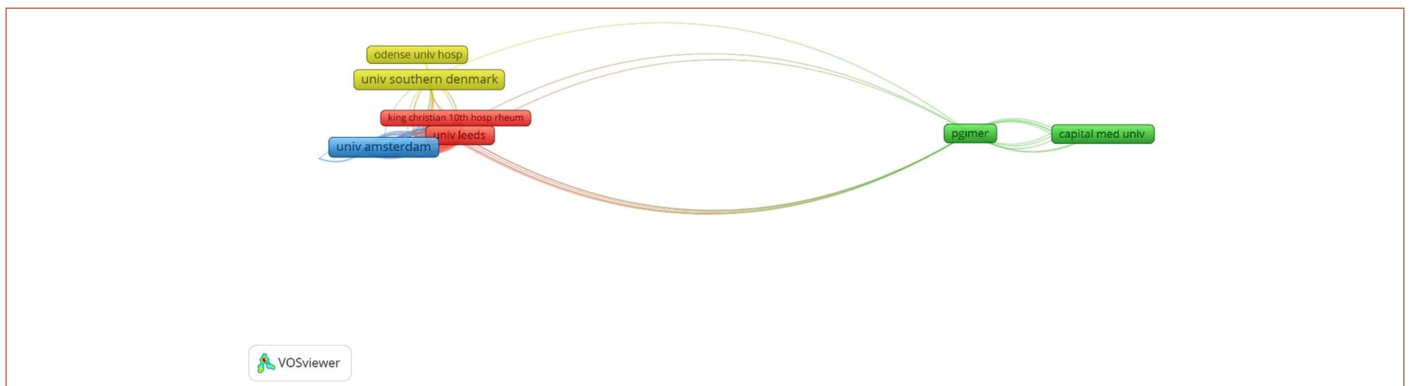
Bir yayında atıf yapılan farklı kaynakları belirlemeyi sağlayan ortak atıf analizi, atıf sayısı en az 10 seçilip 22 birim ile gerçekleştirildi. Analiz sonuçlarında toplam dört küme, 109 bağlantı ve 422 toplam bağlantı gücü belirlendi (Şekil 7). En çok ortak atıf yapılmış yazarlar World Health Organization (26 atıf), Kotseva K. (25 atıf) ve Piepoli M. F. (22 atıf) olarak tespit edildi.

Tartışma

Bu çalışmada, kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltmaya yönelik hemşirelik alanında yapılan ve yayımlanan 178 çalışmanın VOSviewer programı kullanılarak bibliyometrik analizi yapılmış ve hemşirelik alanında kardiyovasküler hastalık risk belirleme ve önleme ile ilgili önemli yayınlar, etkili yazarlar, yazarların bağlantıları, öncü ülkeler ve mevcut eğilimler belirlenmiştir. Literatürde, hemşirelik alanında kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve önleme ile ilgili çalışmaların eğilimlerinin tespit edildiği, ülke, yazar iş birliklerinin, atıf ağlarının görselleştirildiği bir çalışmaya rastlanmaması bu çalışmanın özgün değeri olarak düşünülmektedir. Bu çalışmanın, hemşirelik alanında kardiyovasküler hastalık riskinin belirlenmesi ve riskin azaltılması hakkında önemli

bilgiler vereceği ve mevcut eğilimlerin ortaya konularak anlaşılır olmasını sağlayacağı düşünülmektedir.

Yapılan analiz sonucunda, hemşirelik alanında kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltmaya yönelik çalışmaların yıllara göre değişkenlik gösterdiği, ancak son beş yılda bu tür çalışmaların arttığı görülmektedir. Bu alanda son yıllarda artan yayın sayısı literatürün bu konuda derinleştiğini ve genişlediğini göstermektedir. Dünyada ölüm nedenlerinde ilk sırada yer alan kardiyovasküler hastalık kaynaklı ölümlerin dördünden fazlası kalp krizi ve felçten kaynaklanmaktadır.² Ayrıca artan sağlık hizmetleri maliyetlerine önemli etkisi göz önüne alındığında, kardiyovasküler hastalıklar aynı zamanda genel nüfusta yüksek bir sosyoekonomik yük de yaratmaktadır.²³ Hemşireler, sağlıklı yaşam tarzlarını teşvik etmede ve kardiyovasküler riski azaltmada kilit rol oynayan kardiyovasküler bakımın ana üyeleridir.¹⁵ Hemşire liderliğindeki yaşam tarzı müdahaleleri, farklı popülasyonlar arasında kardiyovasküler riskin azaltılmasında faydalı olmuştur.^{14,24,25} Bu nedenle erken dönemde alınan riske ve popülasyona özel önlemlerle bu riskin azaltılabilir olması, dolaylı olarak genel nüfusa getirdiği sosyoekonomik yükün de azalabilir olması konunun önemini ve artan araştırma gereksinimini ortaya koymaktadır.

Şekil 5. Kurumların Atıf Bağları.

Tablo 2. En Çok Atıf Alan 5 Yayın

Yayın Başlığı	Yazarlar	Yıl	Dergi	Toplam Atıf
Effects of Community-Based Health Worker Interventions to Improve Chronic Disease Management and Care Among Vulnerable Populations: A Systematic Review	Kim K, et al. ³⁰	2016	American Journal of Public Health	271
Mobile Health Devices as Tools for Worldwide Cardiovascular Risk Reduction and Disease Management	Piette JD et al. ³²	2015	Circulation	130
Diabetes Self-Management Education Reduces Risk of All-Cause Mortality in Type 2 Diabetes Patients: A Systematic Review and Meta-Analysis	He X, et al. ³¹	2017	Endocrine	123
Visualization of Asymptomatic Atherosclerotic Disease for Optimum Cardiovascular Prevention (VIPVIZA): A Pragmatic, Open-Label, Randomised Controlled Trial	Näslund U, et al. ³³	2019	Lancet	112
An Assessment of Community Health Workers' Ability to Screen for Cardiovascular Disease Risk with a Simple, Non-Invasive Risk Assessment Instrument in Bangladesh, Guatemala, Mexico, and South Africa: An Observational Study	Gaziano TA, et al. ³⁴	2015	The Lancet Global Health	105

Çalışmalara katkı veren yazarların ortaklık ve atıf analizlerine bakıldığında atıf alma sayısı ile bağlantılı olma durumunun paralellik göstermediği görülmektedir. Ortak yazarlık, iki veya daha fazla yazarın iş birliği yöntemlerinden birini benimseyerek yeteneklerini ve kaynaklarını paylaştıkları ve bilimsel bir çalışma oluşturmak için iş birliğine başladıkları süreçtir. Ortak yazarlık iş birliğinin araştırılmasında kullanılan yöntemlerden biri ortak yazarlık ağlarının çizilmesi ve analizidir.²⁶ Bu nedenle yazarların atıf alma sayısından farklı bir süreç olduğu, bu çalışmada en çok atıf alan (Eunsuk Choi, Janet S. Choi, Laura N. Gitlin, Hae-ra Han, Jin Hui Joo, Kyounghae) ve en bağlantılı yazarların (Ron J. G. Peters, Harald T. Jorstad, Lawrence J. Appel) farklı olduğu görülmektedir.

Hemşirelik alanında kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltma ile ilgili çalışmalar 42 farklı ülkeden yazarlar tarafından gerçekleştirilmiş olup en çok yayın sırasıyla ABD, Hollanda ve Avusturalya'da yapılmıştır. ABD'de kardiyovasküler hastalıklar, hastalık yükleri listesinin başında yer alıyor ve tahminler, 2035 yılına kadar ABD yetişkin nüfusunun %45'ine kardiyovasküler hastalık teşhisi konulacağını ve bu durumun yıllık 1 trilyon dolardan fazla kayba neden olacağını göstermektedir.²⁷ Hollanda'da yaklaşık 1,5 milyon kişinin kronik kalp ve damar hastalığının olması, kardiyovasküler hastalıkların önemli bir morbidite yükü olması, Avustralya'daki hastalık yükünün yaklaşık dörtte birini ve tüm ölümlerin üçte ikisinden biraz azını kardiyovasküler hastalıkların oluşturması bu durumun benzer şekilde olduğunu göstermektedir.^{28,29} Tüm

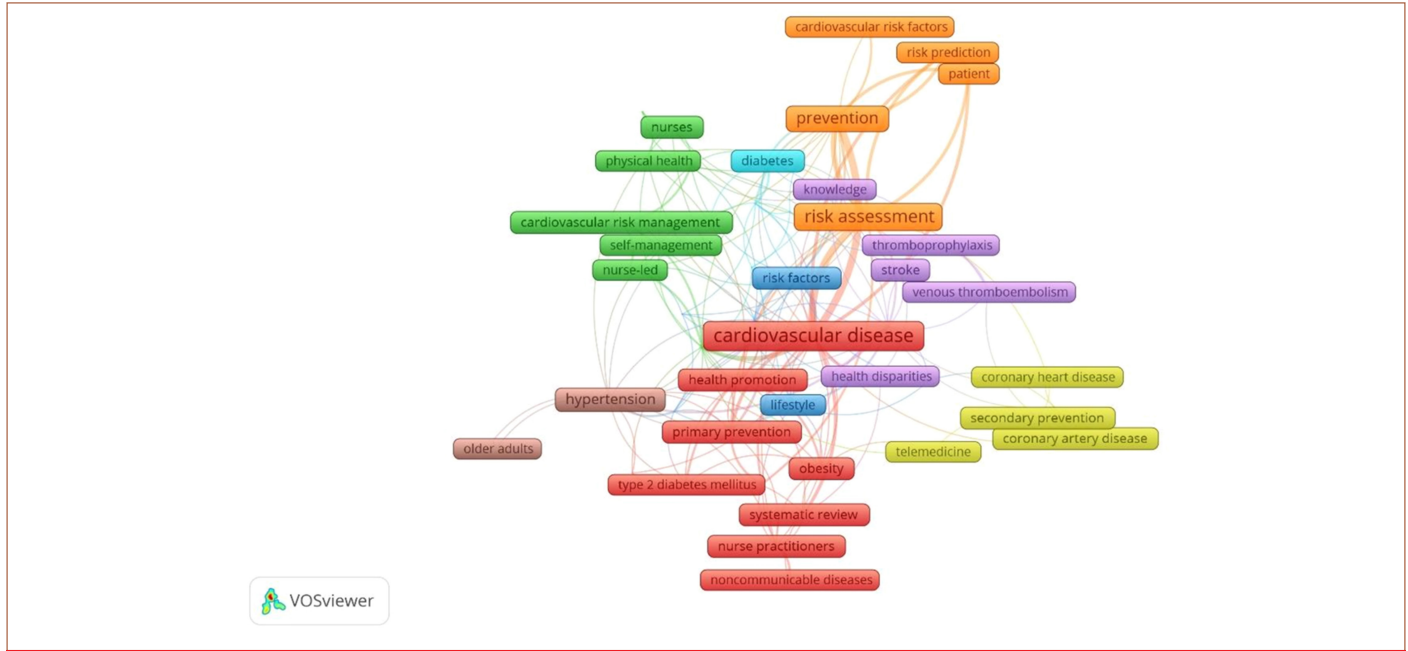
dünya genelinde özellikle gelişmiş ülkelerde kardiyovasküler hastalık prevalansının artması ve hastalık yükü maliyetinin yüksek olması, hemşirelerin bu konuda topluma liderlik eden konumda olması gibi durumlar, bu konuda hemşirelik alanında araştırmalar yapılmaya sürekli ihtiyaç duyulduğunu ve araştırmalara devam edilmesinin nedenini ortaya koymaktadır. Türkiye'de de kardiyovasküler hastalıklar %35,4 ile ilk ölüm nedenidir ve konuya ilişkin hemşirelik araştırmalarının ilk 10'da yer almaması, bu alanda daha fazla araştırmaya gereksinim olduğunu göstermektedir.

Çalışmalara katkı veren 369 farklı kurum olmakla birlikte, ilk sıralarda yer alan kurumlar arasında üniversiteler bulunmaktadır. En çok atıf alan üniversiteler (Johns Hopkins University, Kyungpook Natl University ve Michigan University) ile en çok yayın üreten üniversitelerin (Johns Hopkins University, Michigan University, Duke University) hemen hemen aynı olmakla beraber buldukları ülkelerin en çok atıf alan ülke olan ABD olduğu görülmektedir.

En çok atıf alan yayınlar ve dergiler incelendiğinde ilk beş yayının 2015-2019 yılları arasında yayımlandığı, bu çalışmaların içinde sistematik derleme ve meta-analizlerin olduğu görülmektedir. Bu durum konuyla ilgili yapılan hemşirelik çalışmalarında kanıt dayalı bir temel oluşturulmaya çalışıldığını göstermektedir.^{30,31} Yayın sayısı bakımından bu alanda yapılan çalışmaların yayımlandığı ilk beş derginin dördünün hemşirelik alanında yer alan Q1 kapsamındaki dergiler olduğu, atıf alma sayısı olarak bakıldığında ilk beşte sadece bir hemşirelik dergisinin olması

Tablo 3. En Çok Atıfı ve Yayını Olan İlk 5 Dergi

Dergi Adı	Atıf Sayısı	Dergi Adı	Yayın Sayısı
1 American Journal of Public Health	271	Journal of Cardiovascular Nursing	7
2 Circulation	130	Journal of Clinical Nursing	7
3 Journal of Clinical Nursing	129	European Journal of Cardiovascular Nursing	4
4 Endocrine	123	International Journal of Noncommunicable Diseases	4
5 Lancet	112	International Journal of Nursing Studies	3

Şekil 6. En Sık Kullanılan Anahtar Kelime Bağları.

dikkati çekmektedir. Bu durum bu alanda yapılan hemşirelik çalışmalarında araştırmacıların hemşirelik dergilerine daha fazla atıf yapması gerektiğini göstermektedir.

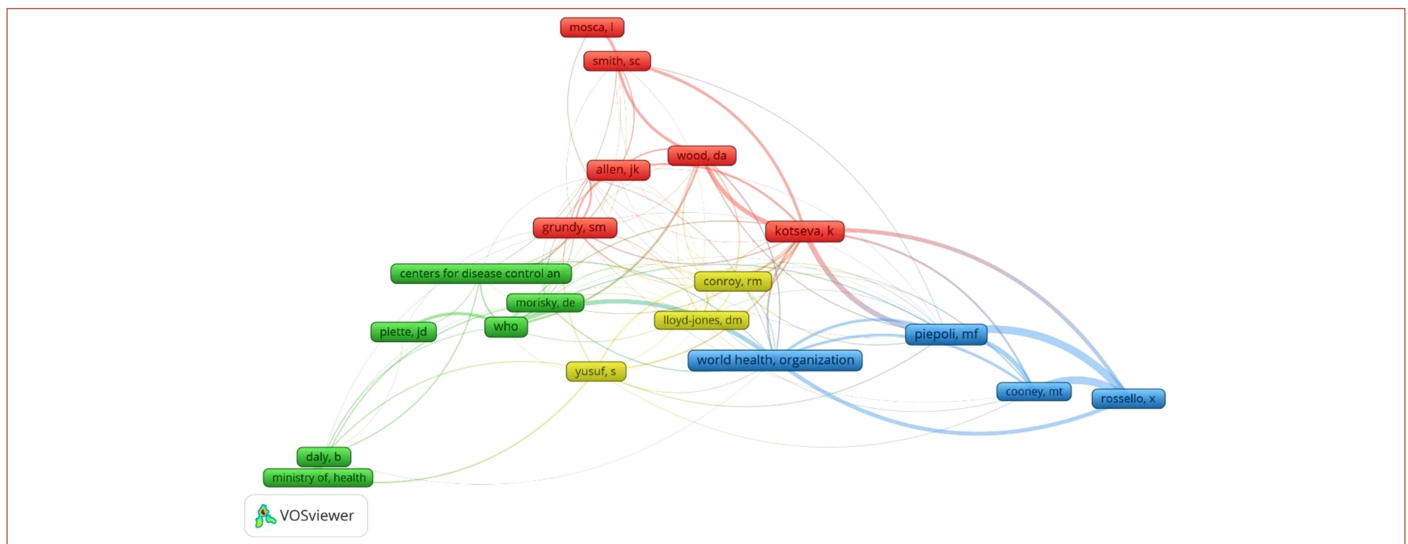
Hemşirelik alanında kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltma ile ilgili yayınlarda en sık kullanılan anahtar sözcüklere bakıldığında cardiovascular disease (kardiyovasküler hastalıklar), risk assessment (risk değerlendirme), nursing (hemşirelik) ve hypertension (hipertansiyon) kelimeleri yer almaktadır. Bu durum, hemşirelik alanında kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltma ile ilgili çalışma yapan araştırmacıların birinci basamakta riski belirleme ve hipertansiyon gibi konular üzerinde yoğunlaştığını ve yapılan çalışmalarda temel olarak meta-analiz ve sistematik

derlemelerin sunduğu kanıtların esas alındığını ve eğilimlerinin risk değerlendirme, yönetme ve riski azaltma yönünde olduğunu göstermektedir.

Yazarların hemşirelik alanında kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltma ile ilgili yayınlarındaki ortak atıf analizine bakıldığında DSÖ'nün ilk üçte yer aldığı dikkati çekmektedir. Bunun nedeni olarak DSÖ'nün web sayfasında prevalans ve insidans verileri, kanıt değeri yüksek öneriler ve büyük çalışma gruplarıyla oluşturulan rehberler bulunması gösterilebilir.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Literatür taramasının "Web of Science Core Collection" veri tabanında gerçekleştirilmesi nedeniyle "Web of Science" indeksli olmayan dergilerde yayımlanan çalışmaların

Şekil 7. Ortak Atıf Yapılan Yazarlar Arası Bağlar.

bibliyometrik analize dahil edilememesi sınırlılıklardan biridir. En son tarama yapıldığı tarihle 2024 yılı ile sınırlı olması, tüm yılı kapsamaması da bir diğer sınırlılıktır. Yayın dili olarak İngilizce yayımlanmış çalışmaların dahil edilmesi araştırmamızın başka bir sınırlılığıdır.

Sonuç

Bu çalışma hemşirelik alanında kardiyovasküler hastalık riskini belirleme ve azaltma ile ilgili araştırmaların durumunu, sayısını, en çok katkıda bulunan yazarları, kurumları, iş birliklerini ve eğilimlerini ortaya koymuş, bu alanda son yıllarda artan bir ilgi olduğunu göstermiştir. Bibliyometrik analize dahil edilen çalışmaların ise "cardiovascular disease, risk assessment, nursing, hypertension ve prevention" anahtar kelimeleri üzerine odaklandığı ve günümüzde bu alandaki araştırmacıların ağırlıklı olarak bu anahtar kelimeleri kapsayan konular üzerinde daha fazla yoğunlaştığı ortaya çıkarılmıştır.

Ayrıca bu bibliyometrik analiz, bu alanda yayınlanan meta-analiz ve sistematik derlemelerin temel kaynaklar olduğunu, risk faktörlerinin önemli olduğunu, bu alanda yapılan çalışmalarda hemşirelik dergilerine daha fazla atıf yapılmasının gerekliliğini, hastalık yükü fazla olan gelişmiş ülkelerin başta ABD olmak üzere alana öncülük ettiğini ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda, KVH riski alanında planlanacak hemşirelik araştırmalarında daha çok risk faktörlerinin ele alınmasının, sık çalışılmayan konulara odaklanılması ve küresel iş birliğinin artırılmasının, bu alanda ulusal ve uluslararası literatürün genişlemesine katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Etik Kurul Onayı: Bu çalışma herhangi bir kişi üzerinde yapılmadığından ve veri toplama yöntemi olarak doküman analizi kullanıldığından etik kurul onayına gerek yoktur.

Bilgilendirilmiş Onam: Bu çalışma için bilgilendirilmiş onam gerekmemektedir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Yazar Katkıları: Konsept – A.D.A., S.G.E.; Tasarım – A.D.A.; Denetim – S.G.; Kaynak – A.D.A., S.G.E.; Malzemeler – A.D.A.; Veri Toplanması ve/veya İşleme – A.D.A.; Analiz ve/veya Yorumlama – S.G.; Literatür Taraması – A.D.A.; Yazan – A.D.A., S.G.E.; Eleştirel İnceleme – S.G.E.

Yazma Yardımı için Yapay Zeka Kullanımı: Çalışmayı yazdığımız sırada yapay zeka (AI) destekli teknolojiler [Büyük Dil Modelleri (LLM'ler), sohbet robotları veya görüntü yaratıcıları gibi] kullanılmamıştır.

Çıkar Çatışması: Yazarların beyan edecekleri herhangi bir çıkar çatışması yoktur.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışmanın finansal destek almadığını beyan etmişlerdir.

Ethics Committee Approval: Since this study was not conducted on any person and document analysis was used as the data collection method, ethics committee approval was not required.

Informed Consent: Informed consent is not required for this study.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – A.D.A., S.G.E.; Design – A.D.A.; Supervision – S.G.; Resource – A.D.A., S.G.E.; Materials – A.D.A.; Data Collection and/or Processing – A.D.A.; Analysis and/or Interpretation – S.G.; Literature Review – A.D.A.; Writing – A.D.A., S.G.E.; Critical Review – S.G.E.

Use of AI for Writing Assistance: At the time of writing, no artificial intelligence (AI)-enabled technologies [such as Large Language Models (LLMs), chatbots, or image generators] were used.

Declaration of Interests: The authors have no conflicts of interest to declare.

Funding: The authors declared that this study received no financial support.

Kaynaklar

1. Bakanlığı S. Türkiye Kalp ve Damar Hastalıkları önleme ve kontrol programı 2015-2020. Accessed Feb 10, 2025. <https://tkd.org.tr/TKDData/Uploads/files/Turkiye-kalp-ve-damar-hastaliklari-onle-me-ve-kontrol-programi.pdf>.
2. World Health Organization. Cardiovascular diseases. Accessed Feb 10, 2025. https://www.who.int/health-topics/cardiovascular-diseases#tab=tab_1.
3. Türkiye İstatistik Kurumu. *Ölüm ve Ölüm Nedeni İstatistikleri*. 2022. Accessed Feb 10, 2025. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Olum-ve-Olum-Nedeni-Istatistikleri-2022-49679>.
4. Onat A, Çakır H, Karadeniz Y, et al. Turkish adult risk factor survey 2013: rapid rise in the prevalence of diabetes. *Turk Kardiyol Dern Ars*. 2014;42(6):511-516. [\[CrossRef\]](#)
5. İnangil D, Şendir M. The role of the nurse in the development of health behaviors of patients with coronary artery disease. *Acıbadem Üniv Sağlık Bilim Derg*. 2014;5(2):96-101.
6. World Health Organization. Prevention of cardiovascular disease: guidelines for assessment and management of total cardiovascular risk. Accessed Feb 10, 2025. https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/43685/9789241547178_eng.pdf?sequence=1.
7. Berra K, Miller NH, Jennings C. Nurse-based models for cardiovascular disease prevention: from research to clinical practice. *J Cardiovasc Nurs*. 2011;26(4 suppl):S46-S55. [\[CrossRef\]](#)
8. Moore K, Jiang L, Manson SM, et al. Case management to reduce cardiovascular disease risk in American Indians and Alaska Natives with diabetes: results from the Special Diabetes Program for Indians Healthy Heart Demonstration Project. *Am J Public Health*. 2014;104(11):e158-e164. [\[CrossRef\]](#)
9. Akgöz A, Gözüm S. Cardiovascular disease risk in Turkish family health centers. *J Vasc Nurs*. 2019;37(2):117-124. [\[CrossRef\]](#)
10. Lu YT, Wu Y. The effect of an instant message-based lifestyle and stress management intervention on the reduction of cardiovascular disease risk. *Int J Nurs Pract*. 2022;28(6):e13002. [\[CrossRef\]](#)
11. Al-Mallah MH, Farah I, Al-Madani W, et al. The impact of nurse-led clinics on the mortality and morbidity of patients with cardiovascular diseases: a systematic review and meta-analysis. *J Cardiovasc Nurs*. 2016;31(1):89-95. [\[CrossRef\]](#)
12. Thomas H, Diamond J, Vieco A, et al. Global Atlas of cardiovascular Disease 2000-2016: the path to prevention and control. *Glob Heart*. 2018;13(3):143-163. Erratum in: *Glob Heart*. 2019;14(1):97. [\[CrossRef\]](#)
13. Van den Wijngaert LS, Sieben A, van der Vlugt M, de Leeuw FE, Bredie SJ. A nurse-led multidisciplinary intervention to improve cardiovascular disease profile of patients. *West J Nurs Res*. 2015;37(6):705-723. [\[CrossRef\]](#)
14. Dağıştan Akgöz A, Gözüm S. Effectiveness of a nurse-led physical activity intervention to decrease cardiovascular disease risk in

- middle-aged adults: a pilot randomized controlled study. *J Vasc Nurs.* 2020;38(3):140-148. [CrossRef]
15. Zheng X, Yu H, Qiu X, Chair SY, Wong EML, Wang Q. The effects of a nurse-led lifestyle intervention program on cardiovascular risk, self-efficacy and health promoting behaviours among patients with metabolic syndrome: randomized controlled trial. *Int J Nurs Stud.* 2020;109:103638. [CrossRef]
 16. Bulto LN, Roseleur J, Noonan S, et al. Effectiveness of nurse-led interventions versus usual care to manage hypertension and lifestyle behaviour: a systematic review and meta-analysis. *Eur J Cardiovasc Nurs.* 2024;23(1):21-32. [CrossRef]
 17. Baldwin LM, Tuzzio L, Cole A, Holden E, Powell J, Parchman M. An approach to align barriers and implementation strategies to accelerate adoption of evidence-based practice: CVD risk calculator adoption in primary care. *Implement Sci.* 2020;15(suppl 2). Paper presented at: 5th Biennial Conference of the Society for Implementation Research Collaboration (SIRC). 2019. Seattle, WA, USA. Accessed February 10, 2025. <https://implementationscience.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13012-020-01033-8>.
 18. Hespe C, Campain A, Webster R, et al. Cardiovascular disease (CVD) risk identification and management in Australian primary care. Why an implementation strategy is needed. *Aust J Prim Health.* 2019;25(3).
 19. Johansson P, Rowland SA, Schulz PS, et al. Cardiovascular disease risk in rural adults: a pilot intervention study using registered nurse/community health worker teams. *J Cardiovasc Nurs.* 2023;38(3):262-271. [CrossRef]
 20. Storer SG. The nurse's role in counseling patients at risk for cardiovascular disease using the 5As model. *Holist Nurs Pract.* 2019;33(4):204-206. [CrossRef]
 21. Donthu N, Kumar S, Mukherjee D, Pandey N, Lim WM. How to conduct a bibliometric analysis: an overview and guidelines. *J Bus Res.* 2021;133:285-296. [CrossRef]
 22. Eck NJV, Waltman L. VOSviewer manual. version 1.6.19. Accessed Feb 10, 2025. https://www.vosviewer.com/documentation/Manual_VOSviewer_1.6.19.pdf.
 23. Flora GD, Nayak MK. A brief review of cardiovascular diseases, associated risk factors and current treatment regimes. *Curr Pharm Des.* 2019;25(38):4063-4084. [CrossRef]
 24. Saffi MAL, Polanczyk CA, Rabelo-Silva ER. Lifestyle interventions reduce cardiovascular risk in patients with coronary artery disease: a randomized clinical trial. *Eur J Cardiovasc Nurs.* 2014;13(5):436-443. [CrossRef]
 25. Zhu B, Haruyama Y, Muto T, Yamasaki A, Tarumi F. Evaluation of a community intervention program in Japan using Framingham risk score and estimated 10-year coronary heart disease risk as outcome variables: a non-randomized controlled trial. *BMC Public Health.* 2013;13:219. [CrossRef]
 26. Kumar S. Ethical concerns in the rise of co-authorship and its role as a proxy of research collaborations. *Publications.* 2018;6(3):37. [CrossRef]
 27. American Heart Association. CDC prevention programs. Accessed Feb 10, 2025. <https://www.heart.org/en/get-involved/advocate/federal-priorities/cdc-prevention-programs>.
 28. Health Council of the Netherlands. Dutch dietary guidelines for people with atherosclerotic cardiovascular disease. Accessed Feb 10, 2025. <https://www.healthcouncil.nl/documents/advisory-reports/2023/02/07/dutch-dietary-guidelines-for-people-with-atherosclerotic-cardiovascular-disease>.
 29. Australian Institute of Health and Welfare. Prevention of cardiovascular disease, diabetes and chronic kidney disease: targeting risk factors. Accessed Feb 10, 2025. <https://www.aihw.gov.au/reports/heart-stroke-vascular-diseases/prevention-cardiovascular-diabetes-chronic-kidney>.
 30. Kim K, Choi JS, Choi E, et al. Effects of community-based health worker interventions to improve chronic disease management and care among vulnerable populations: a systematic review. *Am J Public Health.* 2016;106(4):e3-e28. [CrossRef]
 31. He X, Li J, Wang B, et al. Diabetes self-management education reduces risk of all-cause mortality in type 2 diabetes patients: a systematic review and meta-analysis. *Endocrine.* 2017;55(3):712-731. [CrossRef]
 32. Piette JD, List J, Rana GK, Townsend W, Striplin D, Heisler M. Mobile health devices as tools for worldwide cardiovascular risk reduction and disease management. *Circulation.* 2015;132(21):2012-2027. [CrossRef]
 33. Näslund U, Ng N, Lundgren A, et al. VIPVIZA trial group. Visualization of asymptomatic atherosclerotic disease for optimum cardiovascular prevention (VIPVIZA): a pragmatic, open-label, randomised controlled trial. *Lancet.* 2019;393(10167):133-142. Erratum in: *Lancet.* 2019;393(10189):2394. [CrossRef]
 34. Gaziano TA, Abrahams-Gessel S, Denman CA, et al. An assessment of community health workers' ability to screen for cardiovascular disease risk with a simple, non-invasive risk assessment instrument in Bangladesh, Guatemala, Mexico, and South Africa: an observational study. *Lancet Glob Health.* 2015;3(9):e556-e563. [CrossRef]